

zéssel adja szerzőnk, hogy az egyes fejezetek bővebb ismertetését e helyütt meg sem kísérelhetjük. Gazdag forrásidézetei arról győznek meg bennünket, hogy a teljes könyv-, levél- és irattári forráskészletet alaposan áttanulmányozta. Másik érdeme, hogy a feltárt adattömeget világos csoportosítással, gondos és szakszerű bírálattal kísérve, lelkes előadásban tárja elénk. Kifogásolni valónk alig akad: az egyik, hogy nemrég elhalt kiváló vízimérnökünknek, Kvassay Jenőnek *A műegyetem* c. röpiratát (1874), melyben a műegyetem belső szervezetét és egyes tanárok előadásmódját kemény bírálatban részesítette, egyáltalán nem méltatta figyelmére, a másik, hogy az eredetiben közölt oklevelek latin szövegében sok az értelemzavaró sajtóhiba.

Végigtanulmányozva szerzőnk hatalmas alkotását, igazat kell adnunk azon kijelentésének, hogy műszaki felső oktatásunk történetének tárgyilagos ismertetése „a magyar nemzet életképességébe vetett hitet a kételkedőkben is megerősíti.”

† Császár Mihály.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti fejlődése. (Népiskolai egységes vezérkönyvek. I. Budapest, 1926. 82 lap.)

Nagyon helyes szándék vezette az egységes vezérkönyvek szerkesztőit: Körösi Henriket és Quint Józsefet, midőn oly könyveket akarnak az életben működő tanítók kezébe adni, melyek a tanító lelkét folytonos mozgásban tartják, a gyakorlati munkához a szükséges útbaigazításokat megadják, lehetővé teszik a tanító önálló kezdeményezését és általában gyakorlati eljárásának elvszerű mélyítését.

Az előttünk levő I. füzet Molnár Oszkár tollából nyolc fejezetben ismerteti a didaktikai módszer történeti fejlődését, úttörőit, főbb képviselőit, úgy-hogy az ismertetés során nem feledkezik meg a szerző az egyes elméletek kritikájáról, fény- és árnyoldalaik kiemeléséről, befejezésül pedig a módszer szükségességét, alkalmazhatóságát és fejlődésének lehetőségeit tárgyalja.

A füzet teljes elismerést érdemel. A szerző valóban belemélyedt a tárgyába és nagy alapossággal feldolgozta, mindenütt a lényegre terjeszkedvén ki, ami a könyv céljának teljesen megfelel. Jól ismeri tárgya irodalmát is és a dolog természeténél fogva német és magyar forrásokra támaszkodik. Mégis sajnálattal nélkülöztük Brassai *A módszer és némely alkalmazásai* c. művének megemlítését, mely ma már elavult, de megjelenése korában (1867—69) korszakos volt. A szerző továbbá kizárólag a pszichológistákat tárgyalja (Ziller, Rein, Dörpfeld, Sallwürk), nem ártott volna a logizmus egyik-másik képviselőjének (Natorp, Messmer) rövid bemutatása sem. A módszer fogalmát is kissé túlságosan megsűkíti, midőn rajta csakis a módszeres egységre vonatkozó teendők elvszerű egymásutánját érti; mert bizonyára van a módszernek tágabb értelme is, amidőn a kapkodással, tervszerűtlenséggel szemben a céltudatos, határozott elvek által vezérelt tanító és nevelő eljárást jelenti.

Egyébiránt a kis könyv nemcsak a szerző nagy készülségéről, hozzáértéséről tanuskodik, hanem önálló felfogásáról is, amint kivált a VII. és

VIII. fejezet mutatja. Hisszük, hogy rendkívül ügyes és tanulságos összefoglalását nemcsak elemi iskolai tanítók, hanem magasabbfokú iskolák pedagógusai is haszonnal fogják forgatni.

Szelényi Ödön.

Dr. Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai földrajzoktatás. Budapest, 1926. A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiadása. 8°, 105 l.

Kevés tudomány ment át az utóbbi időben akkora átalakuláson, mint a földrajz. Vonatkozik ez tárgyára és módszerére egyaránt. A régi idők lexikális, adathalmazszerű földrajzából kialakult napjaink egyik legszebb tudománya: a földfelszín biológiája. Mi sem természetesebb, mint hogy ennek az átalakulásnak, fejlődésnek iskolai oktatásunkban is kifejezésre kell jutnia. Meg kell szabadítanunk az iskola padjaiban ülő nemzedéket a régi, unalmas és földrajz néven összehordott szellemi egyveleg kínzó tanulásától és meg kell vele kedveltetni az igazi geográfiát.

A munkát mindjárt a kezdő fokon, az elemi iskolában kell kezdenünk. Szézt nem tudjuk eléggé helyeselni közoktatásunk vezetőségének azon elhatározását, hogy ennek az iskolatípusnak földrajzi vezérkönyvet íratott. A mű elkészítését avatottabb kezekre igazán nem lehetett volna bízni, mint Fodor professzoré. Tanult szakember s éveken át, maga is tanította a földrajzot a középiskolában. Címbe jelzett munkája két részre oszlik. Az első a modern magyarnyelvű földrajzpedagógiai irodalomnak egyik legértékesebb fejezete. Világos fejtegetés keretében kapunk képet arról, mint alakul ki a XIX. század analitikus jellegű munkálkodása eredményeként napjainkban az igazi, szintetikus jellegű földrajz. Együttal bemutatja helyzetét a tudományok között s végigvezet tágas és változatos területén. Meggyőző erővel bizonyítja, hogy a földrajz kapcsolt tudomány, összekötője a szellemi és természettudományoknak. Jóllehet maga több részre oszlik, ezért alapiában mégis egy és oszthatatlan. Nagy nevelő értékek rejtőznek benne. Nemcsak gyakorlati ismeretekre tanít, hanem a világrendben való tájékozódásra is és tudatossá teszi honszeretetünket. De hogy ezen célját elérhesse, vigyáznunk kell a tanítására. Nem szabad szolgai módon követnünk a régi módszereket, pl. az utazva-tanítást. Törekedjünk ehelyett szemléletességre, a jelenségek oksági alapon való összekapcsolására. Ne tanítsunk semmit, ami a gyermeki lélekben izoláltan, pontszerűleg foglalna csak helyet. Gondolat-sorokat építsünk ki. Induljunk ki a közvetlen, megsemmelhető környezetünk-ből. Mindig egységes tájakat tárgyaljunk. Dolgozzunk tanítványainkkal közösen. A rajzokat készítsük együtt az óra alatt. A kirándulásokat ne hanyagoljuk el. Modern földrajzpedagógusnak valamennyi ismeretes elv ugyan, összefüggően azonban most kerülnek először a magyar tanító elé. Fontosságukat nem győzzük eléggé hangsúlyozni. A tanítósnak meg kell barátkozni ezekkel az elvekkel, még akkor is, ha olvasásuk az első alkalommal némi nehézséggel jár.

A könyvnek második és terjedelmesebb fele a tananyag feldolgozásával foglalkozik. Az elemi iskola három első osztályában a földrajz csak a